Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Jaarlijks controleverslag EFRO West 2014NL16RFOP002 verslagjaar 2021-2022

Definitief

Colofon

Titel	Jaarlijks controleverslag EFRO West 2014NL16RFOP002 verslagjaar 2021-2022
Uitgebracht aan	Europese Commissie, Joint Audit Directorate for Cohesion
Datum	14 februari 2023
Kenmerk	2023-0000028417

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoudsopgave

1 Inleiding 6

1.1 Verantwoordelijke autoriteiten 6

1.2 Verslagjaar 6

1.3 Controleperiode 6

1.4 Identificatie van het operationeel programma 6

1.5 Uitgevoerde werkzaamheden 6

2 Belangrijkste wijzigingen in de beheers- en controlesystemen 8

3 Wijzigingen in de auditstrategie 9

4 Systeemaudits 10

4.1 Controlerende organisatie 10

4.2 Controle-aanpak voor de systeemaudit 10

4.3 Bevindingen en conclusies voor de key requirements voor MA West en de CA 11

4.3.1 Key requirement 1: Adequate scheiding van functies en adequate systemen voor verslaglegging en toezicht in geval de verantwoordelijke autoriteit de uitvoering van taken aan een andere instantie toevertrouwt. 11

4.3.2 Key requirement 2: Passende selectie van concrete acties 11

4.3.3 Key requirement 3: Adequate informatie voor begunstigden 12

4.3.4 Key requirement 4: Adequate beheersverificaties 12

4.3.5 Key requirement 5: Effectief system om te garanderen dat alle documenten met betrekking tot uitgaven en audits worden aangehouden, om te zorgen voor een toereikend audittraject 12

4.3.6 Key requirement 6: Betrouwbaar systeem voor het verzamelen, vastleggen en opslaan van gegevens voor de uitvoering van toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit, waaronder koppelingen met de systemen voor elektronische gegevensuitwisseling met de begunstigden 13

4.3.7 Key requirement 7: Doeltreffende invoering van evenredige maatregelen tegen fraude 14

4.3.8 Key requirement 8: Passende procedures voor het opstellen van de beheersverklaring en de jaarlijkse samenvatting van de definitieve auditverslagen en uitgevoerde controles. 14

4.3.9 Key requirement 9: Adequate scheiding van functies en adequate systeem voor verslaglegging en toezicht ingeval de verantwoordelijke autoriteit de uitvoering van taken aan een andere instantie toevertrouwt 14

4.3.10 Key requirement 10: Geschikte Procedures voor het opstellen en indienen van betalingsaanvragen 14

4.3.11 Key requirement 11: Geschikte geautomatiseerde administratie van de gedeclareerde uitgaven en van de overeenkomstige overheidsuitgave 15

4.3.12 Key requirement 12: Geschikte en volledige administratie van terugvorderbare, geïnde en geschrapte bedragen 16

4.3.13 Key requirement 13: Passende procedures voor het opstellen en certificeren van de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de rekeningen 16

4.3.14 Conclusie 17

4.4 Problemen met een systemisch karakter 17

4.5 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren 17

4.5.1 Vraag in Checklist MKB status (KR 2) 17

4.5.2 Controle van de 90 dagen termijn (KR 4) 18

4.5.3 Gebruik van Arachne (KR 7) 18

4.6 Beschrijving van specifieke gebreken in verband met het beheer van financiële instrumenten en andere uitgaven 20

4.7 Algemene conclusie over het zekerheidsniveau verkregen op basis van de systeemaudit 21

5 Audits van concrete acties 22

5.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties 22

5.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen 22

5.3 De gehanteerde steekproefparameters 22

5.4 Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie 24

5.5 Negatieve bedragen 25

5.6 Redenen voor toepassing van een niet statistische steekproef 25

5.7 Controlebevindingen 26

5.7.1 Projectaudits 26

5.8 Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen 26

5.9 Berekening van de TER en RTER 27

5.10 Informatie over de aanvullende steekproef 28

5.11 Systemische fouten 28

5.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren ... 28

5.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef 30

6 Audits van rekeningen 31

6.1 Instanties betrokken bij de controle van de jaarrekening 31

6.2 Aanpak van de controle 31

6.3 Bevindingen en conclusies 31

6.4 Systemische problemen 33

7 Coördinatie tussen auditinstanties en toezichthoudende werkzaamheden van de auditautoriteit 34

8 Overige informatie 35

8.1 Fraude en verdenkingen van fraude 35

8.2 Gebeurtenissen na inzending van de jaarrekening 35

8.3 Prestatie indicatoren 35

8.4 Opvolging compliance audit EC 36

9 Algehele mate van betrouwbaarheid 38

9.1 Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden 38

9.2 Beoordeling van corrigerende maatregelen 38

10 Bijlagen bij het jaarlijks controleverslag 39

10.1 Resultaten van de systeemaudit 39

10.2 Resultaten van audits van concrete acties 40

10.3 Berekeningen die ten grondslag liggen aan de selectie van de willekeurige steekproef en het totale foutenpercentage 41

10.4 Overzicht van type fouten 42

1 Inleiding

1.1 Verantwoordelijke autoriteiten

- Managementautoriteit (MA): het College van B&W van de gemeente Rotterdam
- Certificeringsautoriteit (CA): Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Auditautoriteit (AA): Auditdienst Rijk van het ministerie van Financiën
- Referentieperiode: 1 juli 2021 tot en met 30 juni 2022
- Operationeel programma: "Operationeel Programma Kansen voor West 2014-2020", CCI nummer: 2014NL16RFOP002.

1.2 Verslagjaar

Dit controleverslag heeft betrekking op het verslagjaar 2021-2022 dat loopt van 1-7-2021 tot en met 30-6-2022 en is opgesteld in overeenstemming met het model in Bijlage IX van Verordening (EU) nr. 207/2015.

1.3 Controleperiode

De controle heeft betrekking op het verslagjaar 2021-2022 dat loopt van 1-7-2021 tot en met 30-6-2022. De controle is uitgevoerd in de periode maart 2022 tot en met 14 februari 2023.

1.4 Identificatie van het operationeel programma

Dit jaarlijks controleverslag heeft betrekking op het operationeel programma van de managementautoriteit West voor de programmaperiode 2014-2020 met kenmerk 2014NL16RFOP002.

1.5 Uitgevoerde werkzaamheden

Dit onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de door de AA geactualiseerde auditstrategie d.d. 1 augustus 2022. In de auditstrategie is onder meer aangegeven dat wij de werkzaamheden uitvoeren in overeenstemming met de International Audit Standards, die in Nederland zijn uitgewerkt in de 'Nadere voorschriften controle en overige standaarden' (NV COS) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Wij hebben alle werkzaamheden zelfstandig uitgevoerd en hebben geen werkzaamheden uitbesteed aan externe auditors.

Voor het jaarlijkse controleverslag en de jaarlijkse verklaring hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Systeemaudits waarbij wij het bestaan van de essentiële en enkele niet essentiële key requirements hebben beoordeeld.
  Tevens hebben wij de opvolging van de aanbevelingen in voorgaande jaren beoordeeld. Voor de details en uitkomsten verwijzen wij naar hoofdstuk 4.
- Door middel van een niet statistische steekproef zijn audits op concrete acties uitgevoerd (projectaudits). Daarbij controleren wij aan de hand van checklists de gedeclareerde uitgaven.
  Ook besteden wij daarbij aandacht aan staatssteun, aanbesteding, fraude en prestatie indicatoren.
  Voor de details en uitkomsten verwijzen wij naar hoofdstuk 5.

- Wij hebben de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de gedeclareerde bedragen in de rekeningen gecontroleerd door deze aan te sluiten met de onderliggende cumulatieve betaalaanvragen en daarbij rekening houdend met de noodzakelijke correcties.
  Voor de details en uitkomsten verwijzen wij naar hoofdstuk 6.
- Wij hebben kennisgenomen van de beheersverklaring en vastgesteld dat deze geen beweringen bevat die strijdig zijn met onze controlebevindingen.
  Voor onze conclusie verwijzen wij naar onderdeel C van het jaarlijks oordeel.

2 Belangrijkste wijzigingen in de beheers- en controlesystemen

In het verslagjaar was geen sprake van belangrijke wijzigingen in de beheers- en controlesystemen van de managementautoriteit en certificeringsautoriteit.
Van de beheers- en controlesystemen die in het verslagjaar operationeel waren, is middels een systeemaudit de naleving van artikel 72 van Verordening (EU) nr. 1303/2013 vastgesteld, overeenkomstig artikel 127 van die verordening. De certificeringsautoriteit maakt onderdeel uit van een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Er is sprake van voldoende functiescheiding tussen de certificeringsautoriteit en de managementautoriteit.

Conform artikel 124, leden 5 en 6, van Verordening (EU) 1303/2013 houdt de directie Financieel Economische Zaken (FEZ) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat toezicht op naleving door de aangewezen autoriteiten van de criteria inzake interne controleomgeving, risicobeheersing, beheers- en controleactiviteiten en toezicht opgenomen in bijlage XIII van Verordening 1303/2013. FEZ baseert zich hierbij onder meer op de audits die door de Audit Autoriteit zijn uitgevoerd en de jaarlijkse – door de Europese Commissie voorgeschreven – beheersverklaring van de MA over het blijvend voldoen aan de door de Europese Commissie gestelde normen.

3 Wijzigingen in de auditstrategie

Voor het verslagjaar 2021-2022 zijn geen wijzigingen in de auditstrategie doorgevoerd die gevolgen hebben voor de uitgevoerde auditwerkzaamheden en de resultaten van de audit. Voor het eerst sinds de Covid-19 pandemie hebben wij weer fysieke controles ter plaatse kunnen uitvoeren.

4 Systeemaudits

4.1 Controlerende organisatie

De systeemaudit is uitgevoerd door de Auditautoriteit (AA), Auditdienst Rijk van het ministerie van Financiën. De AA heeft geen werkzaamheden uitbesteed en heeft de volgende instanties gecontroleerd:

- De Managementautoriteit: het College van B&W van de gemeente Rotterdam;
- De Certificeringsautoriteit: Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

4.2 Controle-aanpak voor de systeemaudit

De systeemaudit is uitgevoerd conform de geactualiseerde auditstrategie zoals aangeboden aan de Europese Commissie op 1 augustus 2022. Hierbij is tevens rekening gehouden met de risicoanalyse, zoals in tabelvorm is verstrekt aan de Europese Commissie ten behoeve van de annual coördination meeting en aangepast als gevolg van ontwikkelingen gedurende de auditcyclus.

Voor het verslagjaar 2021-2022 hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Als in het systeemauditrapport 2020-2021 voor Key Requirement (KR) 1 t/m 8 aanbevelingen zijn opgenomen toetsen wij de opvolging van deze aanbevelingen en rapporteren hierover onder de betreffende KR.
- Voor de essentiële KR's 2, 4 en 5 toetsen wij alle criteria.
  Voor KR 4 beschikken de MA's over landelijk vastgestelde checklists. Voorafgaand aan de eerste projectaudits hebben wij vastgesteld dat deze checklists inhoudelijk aansluiten op onze checklists.
  Bij de uitvoering van de projectaudits hebben wij al een goed beeld gekregen van de controlesystematiek van de MA's, het gebruik van de checklists hierbij en de wijze van documenteren in het geautomatiseerde systeem Business Central/Navision.
  Voor de systeemaudit maken wij voor de controle van KR 2, 4 en 5 onder andere gebruik van dual-purpose tests. Hierbij toetsen wij de werking van het MCS van de MA aan de hand van de door ons reeds gecontroleerde projecten.
  Aanvullend op de dual-purpose tests zijn ook een aantal nieuwe aanvragen, VGR's en vaststellingen uit het controlejaar geselecteerd en beoordeeld.
- Voor de niet-essentiële KR's 1 en 3 hebben wij geen werkzaamheden uitgevoerd.
- Voor de niet-essentiele KR 7 hebben wij beperkt werkzaamheden uitgevoerd om de continue werking vast te stellen.
- Voor de KR 6 hebben wij beoordeeld of de generieke en MA specifieke aanbevelingen zijn opgevolgd.
- De door ons uitgevoerde projectaudits bevatten één enkel vastgesteld project. Om de werking van het MCS voor dit aspect te toetsen hebben wij gebruik gemaakt van de vaststelling uitgevoerd door de MA.
- Om de werking van het MCS voor de controle ter plaatse te toetsen, hebben wij enkele door de MA uitgevoerde controles ter plaatse geselecteerd.

Voor de goede orde merken wij op dat deze systeemaudit een beoordeling en evaluatie op een bepaald punt in de tijd is. Daarom biedt deze systeemaudit geen zekerheid voor de toekomst ten aanzien van het functioneren van het systeem als gevolg van risico's zoals wijzigingen van de interne controles als gevolg van veranderende omstandigheden of eventuele wijzigingen van de mate van naleving van de wettelijke voorschriften of procedures.

4.3 Bevindingen en conclusies voor de key requirements voor MA West en de CA

In bijlage 10.1 zijn de resultaten van de systeemaudit weergegeven als een score per key requirement (KR). In dit hoofdstuk beschrijven wij onze bevindingen voor de beoordeelde KR's. In tegenstelling tot voorgaande jaren rapporteren wij nu in hoofdstuk 4.5 over de opvolging van audit aanbevelingen uit systeemaudits van voorgaande controlejaren. Wij sluiten dit hoofdstuk af met een algemene conclusie over de totaalscores voor het beheers- en controlesysteem.

4.3.1 Key requirement 1: Adequate scheiding van functies en adequate systemen voor verslaglegging en toezicht in geval de verantwoordelijke autoriteit de uitvoering van taken aan een andere instantie toevertrouwt.

De totaalconclusie voor de 'Adequate scheiding van functies en adequate systemen voor verslaggeving en toezicht ingeval de verantwoordelijke autoriteit de uitvoering van taken aan een andere instantie toevertrouwt' is: 1

Wij hebben geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van KR1. Wij continueren de score van vorig jaar.

4.3.2 Key requirement 2: Passende selectie van concrete acties

De totaalconclusie voor de 'Passende selectie van concrete acties' is: 1

Opvolging van de aanbeveling uit 2020-2021

Wij hebben bij AC 2.4 (KR2) een follow-up bevinding die betrekking heeft op de beoordeling van de MKB status van begunstigden. Zie hiervoor paragraaf 4.5.1.

Bevindingen systeemaudit 2021-2022

AC 2.4:

Nadat een subsidieaanvraag is ingediend, voert de MA een volledigheidstoets uit. Daarbij wordt beoordeeld of alle vereiste informatie is aangeleverd en
of is voldaan aan de voorschriften voor het in behandeling nemen van de aanvraag. Op basis van een deelwaarneming van 5 afgekeurde subsidieaanvragen, constateren wij dat de volledigheidstoets niet was opgenomen in Business Central. Nadat de AA hier vragen over heeft gesteld, is de volledigheidstoets alsnog geüpload. Wij stellen vast dat de volledigheidstoets (vooraf aan het AA-verzoek) is uitgevoerd maar abusievelijk niet was geüpload vanuit de (persoonlijke) schijf. Dit is inmiddels gebeurd en ook meegewogen in de beoordeling van KR5.

AC 2.5:

Wij hebben voor vijftien subsidieaanvragen beoordeeld of de MA tijdig een beslissing heeft genomen op de aanvraag. Uit deze deelwaarneming blijkt dat de MA bij alle vijftien projecten rekening heeft gehouden met de netto doorlooptijd (schaakklokprincipe) en een beslissing binnen 26 weken na indiening van de (volledige) aanvraag heeft genomen.

Wij hebben geconstateerd dat de MA voor één van de vijftien projecten geen beslissing heeft genomen binnen 26 weken na indiening van de aanvraag. Dit project is echter een gemeentelijk project, waarbij de Gemeente zowel de aanvrager als verstrekker is. Het risico dat de begunstigde de MA aanspreekt op het overschrijden van de wettelijke termijn en dat de MA gehouden is tot het betalen van een dwangsom is echter niet aannemelijk. Wij adviseren wel de MA om de werkinstructies aan te scherpen zodat de MA tijdig een beslissing neemt op een subsidie-aanvraag.

4.3.3 *Key requirement 3: Adequate informatie voor begunstigden*

De totaalconclusie voor de 'Adequate informatie voor begunstigden' is: 1

Wij hebben geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van KR3. Wij continueren de score van vorig jaar.

4.3.4 *Key requirement 4: Adequate beheersverificaties*

De totaalconclusie voor de 'Adequate beheersverificaties' is: 2

Opvolging van de aanbeveling uit 2020-2021
Wij hebben bij AC 4.3 (KR4) een follow-up bevinding die betrekking heeft op de controle van de 90 dagen termijn. Zie hiervoor paragraaf 4.5.2.

Bevindingen systeemaudit 2021-2022
Aan de hand van de dual purpose test hebben wij de managementverificaties beoordeeld. Naar aanleiding hiervan zijn er geen kritieke bijzonderheden/afwijkingen geconstateerd.

AC 4.2:
In het verslagjaar heeft de MA een beperkt aantal Controle ter Plaatse (CtP) fysiek uitgevoerd. De MA kent twee varianten van een CtP die worden uitgevoerd, namelijk een inhoudelijke CtP en een financieel gerichte CtP.

Uit de deelwaarneming van vier CtP's hebben wij vastgesteld dat de MA niet altijd een checklist CtP heeft ingevuld. De MA geeft als reactie aan dat de CtP checklist zich niet leent om in te vullen bij een inhoudelijke CtP controle. De MA stelt wel voor beide varianten van de CtP een verslag op van de relevante punten die zijn beoordeeld tijdens een CtP. Met het oog op de nieuwe programmaperiode hebben de MA's inmiddels een herziene versie van de checklist CtP vastgesteld in het PMO-overleg. Een aandachtspunt is om de werkinstructies aan te scherpen waaruit blijkt dat de MA een expliciete afweging maakt welke variant van de CtP is uitgevoerd (en daarmee of wel/niet een checklist CtP dient te worden ingevuld).

AC 4.4:
Uit de deelwaarneming blijkt dat de managementverificaties voldoende uitgevoerd en vastgelegd zijn. Bij één project hebben wij wel vastgesteld dat geen gebruik is gemaakt van de meest recente versie van de CL. Een aandachtspunt voor de MA is om de werkinstructies aan te scherpen zodat de MA-behandelaars gebruik maken van de meest recente versie van de checklist.

4.3.5 *Key requirement 5: Effectief system om te garanderen dat alle documenten met betrekking tot uitgaven en audits worden aangehouden, om te zorgen voor een toereikend audittraject*

De totaalconclusie voor 'Effectief systeem om te garanderen dat alle documenten met betrekking tot uitgaven en audits worden aangehouden, om te zorgen voor een toereikend audittrail' is: 1

Bevindingen systeemaudit 2021-2022
AC 5.1
Alle beoordeelde documenten uit deze systeem- en projectaudits komen uit Navision/Business Central. Over het algemeen is de audittrail goed te volgen, maar tijdens de systeem- en projectaudits is gebleken dat aanvankelijk niet alle essentiële documentatie

(checklisten, audittrail documenten, Arachne stukken, compleetheidstoetsen afgekeurde aanvragen en beoordelingsdocumenten etc.) beschikbaar is in Navision/Business-Central. Het afgelopen verslagjaar hebben wij meerdere malen vastgesteld dat de documentatie pas gearchiveerd is in Navision/Business Central nadat wij hier vragen over hebben gesteld. In de voorgaande systeemaudit hebben wij dit ook vastgesteld maar wij adviseren de MA dan ook (nog) strikter toe te zien op de naleving van de interne archiveringsprocedures.

AC 5.3:
Wij stellen vast dat bij alle projecten uit de deelwaarneming de bewaartermijnen zijn opgenomen in de vaststellingsbeschikkingen. Ook met betrekking tot de voucherregelingen is vastgesteld dat in de vaststellingsbeschikking expliciet is gemaakt door de MA dat zij de bewaarplicht op zich neemt.

4.3.6 *Key requirement 6: Betrouwbaar systeem voor het verzamelen, vastleggen en opslaan van gegevens voor de uitvoering van toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit, waaronder koppelingen met de systemen voor elektronische gegevensuitwisseling met de begunstigden.*

De totaalconclusie voor 'Betrouwbaar systeem voor het verzamelen, vastleggen en opslaan van gegevens voor de uitvoering van toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit, waaronder koppelingen met de systemen voor elektronische gegevensuitwisseling met de begunstigden' is: 2

Informatiebeveiliging

De MA's maken gebruik van hetzelfde geautomatiseerde systeem (Navision) en dezelfde provider en host waardoor de bevindingen voor KR6 veelal generiek zijn. In veel gevallen dienen de MA's gezamenlijk maatregelen te treffen om opvolging te geven aan onze aanbevelingen. De MA's stemmen de werkzaamheden hiervoor af in de ICT werkgroep. MA Zuid maakt namens de MA's afspraken met de provider (Stachanov) en de host (KPN).
Voor de nieuwe programmaperiode hebben de MA's het systeem Navision vervangen door de opvolger Business Central (BC). Hierbij streven de MA's naar het uniformeren van de werkprocessen en het centraliseren van een aantal beheerprocessen. MA Zuid houdt toezicht op de aanpassingen aan het systeem door Stachanov, maakt afspraken met KPN en verzorgt het centrale beheer van een aantal processen. Denk hierbij aan het centraal registeren van incidenten, logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer, het centrale gegevensbeheer en het onderhouden van het ISMS. De MA's verwachten op korte termijn de laatste aanpassingen door te voeren in BC zodat het systeem gereed is wanneer de begunstigden de eerste declaraties voor de nieuwe programmaperiode gaan indienen.
Wij gaan onze werkzaamheden in 2023 met name richten op de invoering van BC. Wij hebben de in de auditstrategie voor 2022 aangekondigde IT audit daarom doorgeschoven naar 2023

Overheden in Nederland dienen op het gebied van informatiebeveiliging te voldoen aan de normen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO).
Omdat de MA's onderdeel uitmaken van een overheidsorganisatie (provincie/gemeente) geldt de BIO ook voor de MA's. Voor KR6 toetsen wij aan de BIO normen. Voor de naleving van bepaalde normen zijn de MA's echter afhankelijk van de IB maatregelen die de provincie/gemeente heeft getroffen. Voor deze situaties dienen de MA's passende afspraken te maken met de provincie/gemeente.

Voor de generieke en MA specifieke bevindingen op het niveau van de BIO normen verwijzen wij naar het systeemauditrapport van MA West dat op 06 februari is opgenomen in SFC.
De totaalscore voor KR6 is 2.

4.3.7 *Key requirement 7: Doeltreffende invoering van evenredige maatregelen tegen fraude*

De totaalconclusie voor 'Doeltreffende invoering van evenredige maatregelen tegen fraude' is: 2

Opvolging van de aanbeveling uit 2020-2021
Wij hebben bij AC 7.3 (KR7) een follow-up bevinding die betrekking heeft op de Arachne-toetsing. Zie hiervoor paragraaf 4.5.3 Arachne toetsing (KR7).

Bevindingen systeemaudit 2021-2022
Wij hebben geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de overige AC's van KR7. Wij continueren de score van vorig jaar.

4.3.8 *Key requirement 8: Passende procedures voor het opstellen van de beheersverklaring en de jaarlijkse samenvatting van de definitieve auditverslagen en uitgevoerde controles*

De totaalconclusie voor de 'Passende procedures voor het opstellen van de beheersverklaring en de jaarlijkse samenvatting van de definitieve auditverslagen en uitgevoerde controles' is: ?

Wij hebben beperkt werkzaamheden inzake KR 8 uitgevoerd. Hierbij is vastgesteld dat de beheersverklaring en de jaarlijkse samenvatting van de definitieve auditverslagen en uitgevoerde controles de vereiste informatie bevatten.

4.3.9 *Key requirement 9: Adequate scheiding van functies en adequate systeem voor verslaglegging en toezicht ingeval de verantwoordelijke autoriteit de uitvoering van taken aan een andere instantie toevertrouwt*

De totaalconclusie voor de 'Adequate scheiding van functies en adequate systemen voor verslaglegging en toezicht ingeval de verantwoordelijke autoriteit de uitvoering van taken aan een andere instantie toevertrouwt' is: 1

Bevindingen systeemaudit 2021-2022
De CA beschikt over voldoende gekwalificeerd personeel. Het toepassen van de voorgeschreven functiescheiding is zichtbaar in de systemen Navision, Naris en SFC.

In eerdere systemaudits op dit onderdeel hebben wij alle aspecten uitvoerig beoordeeld. Wij stelden vast dat gedurende dit verslagjaar geen wijzigingen hebben plaatsgevonden.

4.3.10 *Key requirement 10: Geschikte Procedures voor het opstellen en indienen van betalingsaanvragen*

De totaalconclusie voor de 'Geschikte procedures voor het opstellen en indienen van betalingsaanvragen' is: 1

De MA's en CA hebben gezamenlijk een beschrijving van het beheers- en controlesysteem EFRO (MCS). De werkzaamheden van de CA zijn beschreven in hoofdstuk 3. Daarnaast zijn de werkprocessen beschreven in de AO Certificeringsautoriteit. In een apart document heeft de CA de certificeringsaanpak stapsgewijs beschreven. De beoordelingsmethodiek is beschreven in het beoordelingsplan. In deze beschrijvingen zijn de werkzaamheden en maatregelen opgenomen die moeten waarborgen dat de CA:

- voor het certificeringsproces de benodigde informatie regelmatig en tijdig van de MA en de AA ontvangt;
- de resultaten van de uitgevoerde managementverificaties en uitgevoerde audits, voorafgaand aan de betalingsaanvraag, tijdig en systematisch beoordeelt.

De CA kent twee teams die de betaalaanvragen van MA Noord en Oost respectievelijk van MA Zuid en West beoordelen. Als lijncontrole/proceduretest hebben wij van MA Oost Uitgavenstaat 0035 (BA2021-1) ad € 31.577.661,61 en van MA West Uitgavenstaat 0014 (BA2021-2) ad € 32.959.935,23 beoordeeld. Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van de beoordelingsformulieren en documentatie zoals deze in de applicatie Naris zijn gearchiveerd.

Wij hebben vastgesteld dat de CA:
- de betaalaanvragen opstelt op basis van de benodigde informatie van de MA's. Deze ondersteunende documentatie is opgenomen in de projectapplicatie Business Central waarvan alle MA's gebruikmaken.
- een toereikende procedure hanteert bij de selectie van de te beoordelen projecten ter voorbereiding op het samenstellen van de betaalaanvraag,
- een beoordelingslijst gebruikt die aansluit op het beoordelingsplan en de daarin opgenomen systeemrisico's,
- met behulp van de Beoordelingslijst Projecten de geselecteerde projecten met voldoende diepgang beoordeelt en daarbij vaststelt dat de MA's de noodzakelijke management-verificaties volledig en correct hebben uitgevoerd,
- gebruikmakend van de Beoordelingslijst Betalingsaanvraag voldoende werkzaamheden uitvoert om de juistheid van de betaalaanvraag te borgen.

Bevindingen systeemaudit 2021-2022
De beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden en de vastlegging hiervan in Naris is goed te volgen. Aan de hand van het dossier kunnen wij vaststellen welke aansluitingen de CA heeft gemaakt, welke projecten inhoudelijk zijn gecontroleerd en welke correcties zijn doorgevoerd op de concept betaalaanvraag.

4.3.11 Key requirement 11: Geschikte geautomatiseerde administratie van de gedeclareerde uitgaven en van de overeenkomstige overheidsuitgave

De totaalconclusie voor de 'Geschikte geautomatiseerde administratie van de gedeclareerde uitgaven en van de overeenkomstige overheidsbijdrage' is: 1

Het opstellen van de betaalaanvraag (BA) vindt plaats in het geautomatiseerde systeem Business Central. De MA stelt de concept BA op en zet deze klaar in de CA module van Business Central. Wanneer de CA (na controle) correcties noodzakelijk acht, keurt de CA de concept BA af en geeft de te verwerken correcties door aan de MA. Nadat de MA de correcties heeft verwerkt, biedt de MA de tweede concept BA aan in de CA module. Na controle op de juiste verwerking van de correcties accordeert de CA de BA. Een tweede CA medewerker reviewt de werkzaamheden van de eerste beoordelaar (4-ogen principe). Na beoordeling van de volledigheid van het dossier en de verwerking van de reviewbevindingen keurt de Teammanager via SFC de BA goed (certificeert) en legt dit vast in NARIS.
Bovendien wordt de certificering van het gedeclareerde bedrag door de manager vastgelegd in Business Central waarmee tevens het te claimen bedrag is vastgesteld.
De beoordelingsformulieren, checklists en overige controledocumenten die de CA tijdens deze controle gebruikt legt de CA vast in Naris.
Business Central kent geen geautomatiseerde koppeling met SFC zodat de CA de gegevens van de BA handmatig in SFC invoert. De CA haalt met behulp van de BI tool de gegevens voor controle- en rapportagedoeleinden, zonder tussenkomst van de MA, direct uit Business Central.

De CA bewaakt de audittrail van het opstellen van de eerste concept BA tot verzending van de definitieve BA in SFC met behulp van een Excel overzicht. De historie ligt vast in NARIS (audit trail en recovery).

Bevindingen systeemaudit 2021-2022

Bij onze lijncontroles (zie KR 10) hebben wij voor twee BA's vastgesteld dat de CA volgens deze procedure werkt.

4.3.12 *Key requirement 12: Geschikte en volledige administratie van terugvorderbare, geïnde en geschrapte bedragen*

De totaalconclusie voor de 'Geschikte en volledige administratie van terugvorderbare, geïnde en geschrapte bedragen' is 2

De procedures voor het opstellen van de jaarrekening en de aanhangsels zijn beschreven in de Handreiking Jaarrekening. Hierin zijn de werkafspraken tussen de verschillende autoriteiten opgenomen. Onderdeel van deze handreiking is een beslisboom, waarin is beschreven in welke aanhangsels van de jaarrekening de correcties moeten worden verantwoord. In lijn met het antwoord van de Commissie op de door de AA gestelde interpretatievraag zijn MA correcties op betaalaanvragen uit 21/22 die reeds zijn verwerkt in een betaalaanvraag van 22/23 niet langer als correctie in bijlage 8 verwerkt. De CA zal de beslisboom op dit punt nog aanpassen.

Risico:
Oplevering van een onjuiste/onvolledige concept jaarrekening.

Aanbeveling
Wij adviseren de CA de beslisboom te actualiseren en de analysewerkzaamheden hierop aan te passen.

Belang van de aanbeveling
Belangrijk

Reactie CA:
De recente aanpassing waarbij de in tussentijdse betaalaanvragen verwerkte correcties niet meer gepresenteerd worden in aanhangsel 8 boekjaar N, maar in aanhangsel 2 boekjaar N+1, is door de CA afgestemd met betrokken Managementautoriteiten en reeds aangepast in de beslisboom. De analysewerkzaamheden die de CA uitvoert ten aanzien van aanhangsels 2 en 8 worden wat CA betreft niet aangepast.

4.3.13 *Key requirement 13: Passende procedures voor het opstellen en certificeren van de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de rekeningen*

De totaalconclusie voor de 'Passende procedures voor het opstellen en certificeren van de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de rekeningen' is 2

Wij hebben beoordeeld in welke mate passende procedures zichtbaar zijn voor het opstellen en certificeren van de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de rekeningen.

Voor het uitvoeren van onze controlewerkzaamheden is een werkafspraak gemaakt voor de oplevering van de concept jaarrekening. Op grond van deze afspraak dient de CA uiterlijk 15 januari 2023 de concept jaarrekening aan te leveren. Wij hebben de eerste concept jaarrekening met aanhangsels na voornoemde deadline ontvangen.
De CA heeft de procedure voor het opstellen van de jaarrekening beschreven in de Handreiking Jaarrekening. Ondanks het bestaan van deze procedure, constateren wij dat er tussen de AA en CA verschil van inzicht bestaat over de diepgang en documentatie van de uitgevoerde analysewerkzaamheden voor de jaarrekening. Om het jaarrekeningtraject te bespoedigen is het zaak hierover duidelijke afspraken te maken en deze vast te leggen.

Risico:
Onduidelijkheid over de omvang en diepgang van de uitgevoerde analysewerkzaamheden. Door late oplevering en voornoemde onduidelijkheid is er voor de AA onvoldoende tijd om controlewerkzaamheden tijdig af te ronden.

Aanbeveling
Wij adviseren de CA de beslisboom naar de laatste inzichten aan te passen en de tijdig te starten met het opstellen van de jaarrekening en bijbehorende aanhangsels. Wij adviseren de CA om met de AA duidelijke afspraken te maken over diepgang en documentatie van de uitgevoerde werkzaamheden.

Belang van de aanbeveling
Belangrijk

Reactie CA:
De CA zal zorgdragen voor een tijdige aanvang van de werkzaamheden ten behoeve van het opstellen van de jaarrekeningen. De CA staat open voor een evaluatie.

4.3.14 Conclusie

Systeem functioneert, enkele verbeteringen zijn nodig: 2

Op basis van bovenstaande beoordeling komen wij tot de conclusie dat het systeem functioneert, maar nog enkele verbeteringen nodig zijn.

4.4 Problemen met een systemisch karakter

Bij onze controle hebben wij geen bevindingen met een systemisch karakter aangetroffen.

4.5 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren

4.5.1 Vraag in Checklist MKB status (KR 2)

In de systeemaudit van 2019-2020 hebben wij op basis van een steekproef vastgesteld dat de zichtbare controle door de MA op de juistheid van de verstrekte MKB-verklaringen ontbreekt. In de systeemaudit van 2020-2021 hebben wij vastgesteld dat bij het beoordelen van de aanvraag hiervoor nog geen expliciete vraag is opgenomen in de checklist 'Aanvraag'.

In het huidig verslagjaar hebben wij vastgesteld dat de checklist op dit punt is aangepast. Op basis van een deelwaarneming van drie subsidieaanvragen stellen wij echter vast dat de checklist op dit punt summier/beperkt is ingevuld en de zichtbare controle door de MA op de

juistheid van de verstrekte MKB-verklaringen ontbreekt. Uit de documenten blijkt onvoldoende of dat de MA de ingevulde cijfers zoals het aantal FTE, de omzet en het balanstotaal zichtbaar heeft gecontroleerd. Wij adviseren dan ook om de werkinstructies op dit punt aan te passen zodat in het dossier zichtbaar is dat de MA de ingevulde cijfers/gegevens heeft getoetst op juistheid.

4.5.2 Controle van de 90 dagen termijn (KR 4)

De MA houdt vanaf 2019 een analysebestand bij waarin de doorlooptijd van de afhandeling van ingediende voortgangsrapportages is bijgehouden.

Rekening houdend met de doorlooptijd van gestelde vragen wordt een norm van 90 dagen gehanteerd. De betaling moet binnen 90 dagen na indiening van de voortgangsrapportage plaatsvinden. In de verslagjaren 2019-2020 en 2020-2021 was het aantal overschrijdingen in totaal respectievelijk gelijk aan ruim 13% en ruim 5%. Op basis van de analysebestanden stellen wij vast dat het aantal overschrijdingen in 2021-2022 verder is gedaald naar 4,1%. Het aantal overschrijdingen is verbeterd, maar dit is terug te herleiden naar de beperkte overschrijdingen van de ingediende VGR's bij de Bemiddelende Instanties Amsterdam-Den Haag en Utrecht. Op basis van de analysebestanden is vast te stellen dat het systeem ter beoordeling van de 90-dagen termijn afdoende is, maar aandacht blijft vereist voor de overschrijdingen bij met name MA-centraal. Deze overschrijdingen zijn veroorzaakt door onvoldoende back-up van werkzaamheden bij verlof/ziekte en/of de toenemende werkdruk. Er is immers sprake van een overschrijding bij MA-centraal ad 5,3%.

Voor een drietal ingediende voortgangsrapportages is geen verklaring opgenomen door de MA, terwijl de betaling niet binnen 90 dagen heeft plaatsgevonden. De overschrijding van de 90-dagen norm is bij twee van de drie projecten veroorzaakt door een te lange doorlooptijd in de verwerking van de betalingen, terwijl de ingediende voortgangsrapportages wel tijdig zijn beoordeeld door de MA. In één geval is geen verklaring opgenomen door de MA.

Risico:
Risico van niet tijdige ontvangst van betalingen door begunstigden.

Aanbeveling:
• Stuur actiever op de 90 dagen termijn met inachtneming van de doorlooptijd in de verwerking van de betalingen (na afronding van de beoordeling door de MA) • Zorgdragen voor voldoende back-up van werkzaamheden ingeval van verlof/ziekte/werkdruk • Zorg dat de capaciteit voor behandeling van voortgangrapportages en betaalverzoeken voldoende is.

Belang van de aanbeveling:
Belangrijk

Reactie MA:
De MA heeft in de periode 1 november 2021 tot en met 31 december 2022 in totaal 10 nieuwe medewerkers toegevoegd en daarmee de capaciteit op orde. De andere aanbevelingen worden bewaakt.

4.5.3 Gebruik van Arachne (KR 7)

<u>AC 7.3:</u>

De MA's hebben in 2019 de pilot met Arachne afgesloten met een evaluatie. Hierbij hebben de MA's afgesproken Arachne vanaf juni 2019 beperkt te gaan gebruiken voor nieuwe projecten en wel voor de onderdelen 'Verbonden partijen', 'Matching' en 'Geen financiële moeilijkheden' (met optioneel een check op faillissement).

In navolging van onze bevinding van het voorgaande verslagjaar hebben wij beoordeeld in welke mate opvolging is gegeven aan onze aanbevelingen en/of de MA heeft voldaan aan de geldende vereisten.

Op basis van alle beoordeelde projecten uit de deelwaarneming is vast te stellen dat een verbetering zichtbaar is in de controle door de MA op het controlepunt 'matching'. Wij hebben vastgesteld dat de MA met de nieuwe werkwijze voor dit controlepunt gebruik maakt van Arachne gegevens.

Voor de overige controlepunten treffen wij echter niet consequent de Arachne stukken aan voorzien van een aantoonbare analyse door de MA. De toetspunten komen weliswaar aan bod in de checklists en audittrail-documenten maar bij een aantal proceduretoetsen is gebleken dat de uitkomst hiervan is opgenomen op basis van de reacties van de begunstigde in plaats van een zelfstandig uitgevoerde preventieve beoordeling door de MA.

Wij herhalen daarom onze aanbeveling van vorig jaar:

Risico:
De MA geeft geen volledige invulling aan het afgesproken antifraudebeleid.

Aanbeveling:
• Wij adviseren de MA om het gebruik van Arachne structureel, conform de landelijke afspraak, met meer diepgang en een duidelijke afweging vast te leggen in het projectdossier voor de controlepunten 'verbonden partijen' en 'geen financiële moeilijkheden'. • Wij adviseren om de werkinstructies aan te passen door ook de Arachne surrounding view uit te voeren in het geval er sprake is van één projectpartner. Het risico dat verbonden partijen tegen marktprijzen kunnen worden gefactureerd is ook mogelijk indien er sprake is van één begunstigde.

Belang van de aanbeveling:
Belangrijk

Reactie MA:
Bullit 1 De landelijke afspraken voor Arachne zijn vastgelegd in de eindnotitie Evaluatie MA's Arachne, welke is vastgesteld in het PMO. Vanaf juni 2019 gebruiken wij, conform afspraak, Arachne in de beoordeling van projecten. Arachne is een van de tools die bij de beoordeling wordt gebruikt. Twee tot vier controlepunten toetsen wij door middel van Arachne: 1. Verbonden partijen (Arachne); 2. Matching (Arachne);

3. Geen financiële moeilijkheden (Arachne optioneel voor check op faillissement);

4. MKB-status (Arachne optioneel).

Voor punt 4 is het aan de beoordelaar welke informatiebron hij/zij daarvoor gebruikt, vandaar optioneel. Voor punt 3. wordt conform beschrijving in de hierboven aangegeven eindnotitie gecontroleerd. De beantwoording van de vraag of een onderneming niet in financiële moeilijkheden is zal worden gedaan aan de hand van drie controles;

- Getekende verklaring GFM/eigen verklaring
- Is er sprake van een faillissement? (Arachne, KvK-online of vergelijkbaar)
- Jaarcijfers via de Kamer van Koophandel (KvK-online of vergelijkbaar)

Arachne kan dus onder GFM optioneel gebruikt worden voor het controleren op faillissementen.

Punt 2. Matching: Hiervoor wordt sinds in 2022, in navolging van MA Oost, gebruik gemaakt van een maandelijks overzicht dat door de EC wordt verstrekt. Werkt goed.

En voor punt 1. Verbonden partijen; voor dit controlepunt is afgesproken dat we een surrouding view per project zouden opnemen. Echter bij ingewikkelde complexe structuren was dit niet altijd leesbaar bij het maken van een afdruk van het overzicht en van daar dat daar in de Eindnotitie is aangegeven de local view te gebruiken. Echter tevens is aangegeven dat Arachne geen zekerheid biedt ten aanzien van volledigheid. De controle op verbonden partijen kan daarop ook met andere informatiebronnen worden gecomplementeerd. Naar aanleiding van de controle op verbonden partijen worden in de beschikking deze in een aparte bijlagen opgenomen, indien er vanuit die verbonden partijen ook kosten worden geverifieerd en wordt een verklaring mede begunstigde afgegeven. Anders kunnen ze ook geen projectkosten declareren. Dat wat er door de BG is opgegeven, wordt door de MA beoordeeld op aansluiting met de data uit Arachne, KvK stukken/Company Info en de concern relaties. In onze reactie op de KR7 vragen hebben wij ook aangegeven met onderbouwende documenten uit Arachne en Company Info hoe de beoordeling met onderbouwende stukken is vastgelegd.

Bullit 2

Onze mening is dat we met onze uitvoering invulling geven aan de gemaakte afspraken van het anti-fraudebeleid. Echter wij zullen bij het komende PBO (140223) nogmaals aandacht besteden aan het feit dat ongeacht het aantal projectpartners Arachne wordt gebruikt voor verbonden partijen (local view danwel surrounding view). In de WI Arachne staat local view opgenomen, naar aanleiding de problemen met de surrounding view, zoals aangegeven in de eindnotitie. Projecten met 1 partner worden hetzelfde behandeld als met meerdere partners, maar we zullen hier nog even extra de aandacht op vestigen en dat de surrounding view hierbij mogelijk geen complicaties kent en gebruikt kan worden.

4.6 Beschrijving van specifieke gebreken in verband met het beheer van financiële instrumenten en andere uitgaven

MA West heeft in het controlejaar 2021-2022 vier voorschotbetalingen aan fondsen in de betaalaanvraag opgenomen. Onze beoordeling daarvan heeft geen bevindingen opgeleverd. Wij hebben geen specifieke bevindingen ten aanzien van staatssteun of SCO's.

4.7 Algemene conclusie over het zekerheidsniveau verkregen op basis van de systeemaudit

Op basis van de door ons uitgevoerde systeemaudit komen wij tot de conclusie dat het systeem functioneert. De MA en CA hebben onze aanbevelingen uit voorgaande jaren gedeeltelijk opgevolgd. Uit de systeemaudit en de project controles komen enkele bevindingen naar voren waarvoor nog verbeteringen nodig zijn. Deze bevindingen hebben een geringe invloed op de kwaliteit van het beheers- en controlesysteem.

De overall score voor de kwaliteit van het beheers- en controlesysteem bedraagt 2.
Er zijn tijdens de systeemaudit geen ernstige zwakke punten in de systemen aangetroffen. Het zekerheidsniveau verkregen uit de systeemaudit is daardoor als gemiddeld aan te merken. Zoals aangegeven in hoofdstuk 5.2 passen wij gezien de omvang van de populatie een niet-statistische steekproefmethode toe.

5 Audits van concrete acties

5.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties

De audits van concrete acties (ofwel projectaudits) zijn uitgevoerd door auditors die in dienst zijn van de auditautoriteit.

5.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen

In totaal heeft MA West twee betaalaanvragen (BA) ingediend. De totale populatie bestaat uit 102 projecten met een totaal gedeclareerd bedrag in de betaalaanvragen (BA) van € 111.645.675,17, inclusief 4 voorschotbetalingen aan diverse revolverende fondsen. Er is ook sprake van twee negatieve steekproefeenheden van in totaal € 1.196,67. Deze negatieve steekproefeenheden zijn buiten de steekproefpopulatie gelaten.

Op grond van de richtlijnen van de Commissie[1] volstaan wij voor populaties die kleiner zijn dan 150 items met een niet-statistische steekproef. Bij deze niet-statistische steekproef moeten wij tenminste 10% van de uitgaven in de controle betrekken en hierbij tenminste 5-10% van het aantal projecten controleren.
Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/betaalregels omvat passen wij subsampling toe.

Wanneer het aantal facturen/betaalregels groter is dan 150 volstaan wij voor de subsample met een statistische steekproeftrekking (Monetary-Unit-Sampling methode).

MUS-methode toegepast bij subsampling
Op basis van een materialiteitsniveau van 2% en een betrouwbaarheidsniveau van 60% bedraagt de subsample bij toepassing van de MUS-steekproef op projectniveau in totaal 52 posten.

De subsample is getrokken overeenkomstig hoofdstuk 6.3.1.3 van de Guidance note on sampling. Hierbij bepalen wij op basis van het initiële steekproefinterval de hoge waarde posten. Deze hoge waarde posten controleren wij integraal.

De resterende steekproefpopulatie is de basis voor het trekken van de MUS-steekproef. De omvang van de MUS-steekproef bedraagt 52 minus het aantal hoge waarde posten.
Voor de steekproeftrekking maken wij gebruik van de data analysetool IDEA.

Niet-statistische methode
In de overige gevallen is de trekking van de subsample uitgevoerd overeenkomstig de methode van de hoofdsample. De gevolgde methode is in overeenstemming met de auditstrategie.

5.3 De gehanteerde steekproefparameters

De materialiteit bedraagt € 2.232.913,50. Dit is 2% van het totaal van de door MA West gedeclareerde uitgaven in 2021-2022 bij de Europese Commissie (€ 111.645.675,17).

[1] *Guidance on sampling methods for audit authorities, hoofdstuk 7.4 non statistical sampling*

Voor de projecten in de betaalaanvraag hebben wij de grens voor de top-stratum posten bepaald op € 3.150.000. Drie projecten zijn groter dan € 3.150.000 en zijn geselecteerd voor de steekproef. Het totaal gedeclareerde bedrag voor deze drie projecten bedraagt € 24.339.262,90. Dit bedrag komt overeen met de bookvalue voor stratum 1 in bijlage 10.3. Het betreft de volgende projecten:

Projectnummer	Projectnaam	Bedrag in BA
KvW-00066	Aardwarmte Combinatie Luttelgeest BV	€ 16.583.619,37
KvW-00215	Petten Fieldlab - Advancing Nuclear Medicine	€ 3.147.083,33
KvW-00273	Pop Up Urban Mine	€ 4.608.560,21
Totaal		**€ 24.339.262,90**

De resterende populatie kleine projecten (low value items) bedraagt:

MA West	Aantal projecten	Bedrag in BA
Totale populatie	102	€ 111.634.093,16
-/- Negatieve posten	2	-/- € 1.196,67
-/- Fondsen	4	€ 19.816.250,00
-/- Top-stratum posten	3	€ 24.339.262,90
= Populatie low value items	93	**€ 67.479.776,93**

Uit de populatie low value items hebben wij random[2], op basis van *equal probability*, drie projecten geselecteerd.
Het totaal gedeclareerde bedrag voor deze drie projecten bedraagt € 4.163.944,86.

Dit bedrag komt overeen met de bookvalue voor stratum 2 in bijlage 10.3. Het betreft de volgende projecten:

Projectnummer	Projectnaam	Bedrag in BA
KvW-00052	Evergreen	€ 2.528.051,42
KvW-00153	Opschaling Zonnestroom voor Huurders	€ 1.320.358,56
KvW-00128	NeuroShirt	€ 315.534,88
Totaal		**€ 4.163.944,86**

In de betaalaanvraag zijn voorschotbetalingen aan (revolverende) fondsen opgenomen. Vanwege het specifieke karakter van deze instrumenten hebben wij de stortingen ad € 19.816.250,00 als een separaat stratum (deelpopulatie) aangemerkt. Dit bedrag komt overeen met de bookvalue voor stratum 3 in bijlage 10.3. Het betreft de volgende fondsen:

Projectnummer	Projectnaam	Bedrag in BA
KvW-00085	IQe: Fondsuitbreiding InnovationQuarter fonds	€ 12.785.000,00
KvW-00380	REACT INH fonds	€ 1.250.000,00
KvW-00186	Investeringsimpuls Energiefonds Den Haag	€ 3.781.250,00
KvW-00223	Utrecht Health Seed Funds	€ 2.000.000,00
Totaal		**€ 19.816.250,00**

Subsampling

[2] *Random selectie heeft plaatsgevonden met behulp van de functie 'Random Record Sampling' in de data-analysetool IDEA.*

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/ betaalregels omvat passen wij subsampling toe.
Om het aantal facturen/betaalregels te bepalen hebben wij per project een listing gedraaid uit Navision die aansluit op het gedeclareerde bedrag in de betaalaanvraag. Vervolgens hebben we de negatieve posten geëlimineerd zodat alleen de positieve posten resteren (welke als basis dienen voor onze subsample).

Bij het trekken van de subsample gebruiken wij in principe dezelfde methode als bij de hoofdsample. Dit betekent dat wij allereerst de facturen/betaalregels met de hoogste waarde (top stratum) selecteren en vervolgens random (met behulp van IDEA) de overige facturen/betaalregels.
Hierbij hanteren wij in principe een grens van 30 facturen/betaalregels per project.

Wanneer het aantal facturen/betaalregels echter groter is dan 150 trekken wij de subsample statistisch (Monetary-Unit-Sampling methode). Voor vier geselecteerde projecten is het aantal facturen/betaalregels groter dan 150. Daarom is gekozen voor een alternatieve selectiemethode in verband met dit grote aantal regels in de listing. Voor deze projecten is een statische MUS-steekproef getrokken met behulp van de IDEA. De parameters voor deze projecten zijn bepaald met behulp van het bestand 'Smart Audit Sampling Helpfile SMASH'. Het aantal per project te selecteren posten is op basis van de SMASH-helpfile bepaald op 52 posten.

In totaal hebben wij in onze steekproef € 48.319.457,76 gecontroleerd. Dit komt overeen met de het bedrag genoemd bij 'sum of the book values of sampling units in the sample' in bijlage 10.3. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

Populatie	**Methode**	**Subsample**	**TSK bedrag**
Top-stratum posten	MUS	€ 5.205.833,39	€ 7.755.643,53
Top-stratum posten	Subsampling niet-statistisch	€ 15.525.484,01	€ 16.583.619,37
Low-value items	MUS	€ 1.123.618,90	€ 3.848.409,98
Low-value items	Subsampling niet-statistisch	€ 173.300,28	€ 315.534,88
Financieringsinstrumenten	Integraal	€ 19.816.250,00	€ 19.816.250,00
Totaal		**€41.844.486,58**	**€48.319.457,76**

Extrapolatie van fouten in de subsample
Indien de subsample is getrokken met de Monetary-Unit-Sampling methode vindt extrapolatie van fouten in de subsample op statistische wijze plaats en berekenen wij de geprojecteerde fout voor het project.
Indien de subsample op niet-statistische wijze is getrokken, extrapoleren wij de fouten aangetroffen in de low value items van de subsample en tellen daarbij de aangetroffen fouten in de top stratum items van de subsample op.
Het totaal van deze twee bedragen is de geëxtrapoleerde fout voor het project.
Vervolgens berekenen wij het totaal van deze geëxtrapoleerde fouten per stratum van de steekproef. Deze bedragen zijn het uitgangspunt voor de verdere berekening van de TER (zie de eerste tabel in 5.7 en de regel 'sample total error in bijlage 10.3)

Tot slot melden wij dat geen gebruik is gemaakt van evenredige controle van operationele programma's zoals bedoeld in artikel 148 lid 1 van Verordening 1303/2013.

5.4 Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie

MA West heeft in 2021-2022 twee betaalaanvragen ingediend met een cumulatief totaalbedrag van €111.645.675,17. Als gevolg van afrondingen is sprake van een aansluitingsverschil van € 0,01 met de onderliggende specificaties van de betaalaanvragen.

MA West	Aantal projecten	Bedrag
Cumulatieve betaalaanvraag	103	€ 111.645.675,17
-/- CA-correctie in SFC	1	€11.582,00
-/- Negatieve posten	2	(€ 1.196,67)
-/- Aansluitingsverschil		€ 0,01
Totaal steekproefpopulatie	**100**	**€ 111.635.289,83**

Er is sprake van twee negatieve steekproefeenheden van in totaal € 1.196,67. Deze negatieve steekproefeenheden zijn buiten de steekproefpopulatie gelaten.
Daarnaast is door de CA voor een project een positief bedrag opgenomen in de betaalaanvraag van in totaal €11.582,00 ter correctie van een technisch aansluitingsverschil tussen Business Central/NAV en SFC.

Wij hebben onze steekproef getrokken op het totaal gedeclareerde (positieve) bedrag voor de overige 100 projecten ad € 111.635.289,83. Het bedrag van de steekproefpopulatie ad € 111.635.289,83 is de totale boekwaarde dat is gehanteerd voor de berekening van de TER (zie ook bijlage 10.3).

De jaardeclaratie 2021-2022 bedraagt €111.427.428,25. Zie bijgaand overzicht:

MA West	Bedrag
Cumulatieve betaalaanvraag	€ 111.645.675,17
-/- correcties (AA & MA)	€218.246,92
Jaardeclaratie	**€ 111.427.428,25**

Het verschil ad € 218.246,92 bestaat uit correcties naar aanleiding van onze steekproef-bevindingen ad € 3.425,13 (zie hoofdstuk 5.7) en correcties ad € 214.821,79 op uitgaven die zijn verantwoord in het verslagjaar en die na 31-7-2021 door de MA zijn ontdekt en nog niet in een betaalaanvraag voor 2021-2022 zijn verwerkt (zie ook hoofdstuk 6.2).

5.5 Negatieve bedragen

In de twee ingediende betaalaanvragen in 2021-2022 is voor twee projecten per saldo een negatief bedrag van in totaal € 1.196,67 opgenomen. De verklaringen door de MA, voor het opnemen van twee projecten in de betaalaanvraag, zijn toereikend.

5.6 Redenen voor toepassing van een niet statistische steekproef

Wij merken de projecten die zijn opgenomen in de betaalaanvragen van het verslagjaar aan als steekproefeenheden. Het aantal projecten dat de MA jaarlijks declareert is beperkt en blijft ruim onder de richtlijn van 150 die de Commissie aanhoudt voor het uitvoeren van een representatieve statistische steekproef.
De totale populatie bestaat dit verslagjaar uit 102 projecten (m.u.v het project waarbij de CA een aanvullende correctie heeft doorgevoerd in SFC). Het uitvoeren van een statistische steekproef met een minimale omvang van 30 zou tot een disproportionele omvang en hoeveelheid controlewerk leiden.
Wij kiezen derhalve voor een niet-statistische steekproef en hanteren daarbij de bovengrenzen die de Commissie in haar richtlijnen aanhoudt.

5.7 Controlebevindingen

5.7.1 Projectaudits

In onderstaande tabel geven wij per gecontroleerd project onze bevindingen weer, De bevindingen zijn gebaseerd op definitieve controleverslagen die in hoor- en wederhoor met de MA zijn afgestemd. Bij iedere bevinding is tussen haakjes de referentiecode vermeld waaronder de betreffende bevinding is opgenomen in bijlage 10.4.

Project-nummer	Totaal bedrag bevindingen	Geëxtrapo-leerde fout bij niet- statistische steekproef	Geprojecteerde fout MUS steekproef	Totaal bedrag geëxtrapoleerde & geprojecteerde fouten
KvW-00066	€ 0	€ 0		€ 0
KvW-00215	€ 0		€ 0	€ 0
KvW-00273	€ 2.907,45		€ 41.764,35	€ 41.764,35
Subtotaal top value	**€ 2.907,45**	**€ 0,00**	**€ 41.764,35**	**€ 41.764,35**
KvW-00052	€ 0		€ 0	€ 0
KvW-00153	€ 0		€ 0	€ 0
KvW-00128	€ 517,68	€ 2.810,36		€ 2.810,36
Subtotaal low value	**€ 517,68**	**€ 2.810,36**	**€ 0,00**	**€ 2.810,36**
KvW-00085	€ 0			
KvW-00380	€ 0			
KvW-00186	€ 0			
KvW-00223	€ 0			
Subtotaal Fondsen	€ 0			
Totaal	**€ 3.425,13**	**€ 2.810,36**	**€ 41.764,35**	**€ 44.574,71**

KvW-00273 Pop Up Urban Mine

Naar aanleiding van een vraag van de AA naar de projectgerelateerheid van een factuur, geeft de begunstigde aan dat deze niet in de declaratie opgenomen had moeten worden. De factuur is dan ook ten onrechte gedeclareerd en volledig gecorrigeerd. Zie ook referentiecode 8.3 in bijlage 10.4.

De fout is aangetroffen in de subsample van de lage waarde posten. De subsample is geselecteerd op basis van de MUS-steekproef. Dit betekent dat, om de totale fout in de subsample te bepalen, de extrapolatie van fouten op statistische wijze plaats vindt en de geprojecteerde fout berekend is voor het project. Op basis van de gevonden fout in onze beoordeling bedraagt de geprojecteerde fout in dit project: € 41.764,35.

KvW-00128 Neuroshirt

Een medewerker heeft in totaal 24 uur meer dan de geldende urennorm gedeclareerd. Naar aanleiding hiervan is het volledig aantal uren dat te veel is gedeclareerd niet subsidiabel. Voor de medewerker is dus 24 uur gecorrigeerd. Zie ook referentiecode 8.9 in bijlage 10.4.

De fout is aangetroffen in de subsample van de lage waarde posten. Dit betekent dat, om de totale fout in de subsample te bepalen, de gevonden fout geëxtrapoleerd moet worden. Op basis van de gevonden fout in onze beoordeling bedraagt de geëxtrapoleerde fout (total extrapolated error) in dit project: € 2.810,36.

5.8 Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen

De fouten die wij bij de projectaudits hebben aangetroffen zijn vermeld in hoofdstuk 5.7.1. De MA heeft bij het opstellen van de jaarrekening al deze fouten gecorrigeerd. Het betreft uitsluitend de feitelijk geconstateerde fouten en geen extrapolaties of flat-rate correcties.

5.9 Berekening van de TER en RTER

Uit de uitkomsten van de steekproef blijkt dat er geen verband bestaat tussen de hoogte van de aangetroffen fouten en de omvang van het project. Volgens de 'Guidance note on sampling' hoofdstuk 6.1 dienen wij in dit geval de mean-per-unit methode te gebruiken.

Wij hebben de fouten uit onze niet-statistische & MUS steekproef (zie 5.6.1 en 10.3) als volgt geëvalueerd:

Fouten in steekproef strata 1, 2 & 3	**Geëxtrapoleerde /geprojecteerde fout in steekproef**	**Gemiddelde fout in stratum**	**Geëxtrapoleerde /geprojecteerde fout in stratum (mean per unit)**
Stratum 1	€ 41.764,35	€ 13.921,45	€ 41.764,35
Stratum 2	€ 2.810,36	€ 936,79	€ 87.121,18
Stratum 3	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal			**€ 128.885,53**

Stratum	**Bedrag BA**	**Geëxtrapoleerde fout**	**TER**
Stratum 1 top-value	€ 24.339.262,90	€ 41.764,35	
Stratum 2 low-value	€ 67.479.776,93	€ 87.121,18	
Stratum 3 Fondsen	€ 19.816.250,00	€ 0,00	
Totaal	**€ 111.635.289,83**	**€ 128.885,53**	**0,115%**

Door het opnemen van twee negatieve steekproefeenheden in de betaalaanvraag is het gedeclareerd bedrag ad € 111.634.093,17, terwijl de totale boekwaarde ad € 111.635.289,83 is gehanteerd voor de berekening van de TER (zie ook bijlage 10.3).

Op grond van deze foutevaluatie berekenen wij in de onderstaande tabel de Total Error Rate (TER) en Residual Total Error Rate (RTER). De ingevulde template van de Commissie voor de berekening van de TER is opgenomen in bijlage 10.3.

	Bedrag
Audit population	€ 111.645.675,17
Expenditure audited	€ 41.844.486,58
Errors found in sample	€ 44.574,71
Total Error Rate TER after extrapolation	0,11545%
Amounts ongoing assessment	€ 122.925,36
Other neg. Deducting expenditure	€ 91.896,43
Population after deductions	€ 111.430.853,38
Amount at risk	€ 128.649,50
Financial corrections AA errors found	€ 3.425,13
Amount certifiable in accounts	€ 111.427.428,25
Residual amount at risk	€ 125.224,37
Residual Total Error Rate RTER	0,11238%

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel blijven de TER en RTER binnen de norm van 2%. Aanvullende (forfaitaire) correcties zijn daarom niet nodig.

5.10 Informatie over de aanvullende steekproef

Wij hebben geen aanvullende steekproef uitgevoerd zoals bedoeld in artikel 28 lid 12 van verordening 480/2014.

5.11 Systemische fouten

Wij hebben in onze steekproef uitsluitend de in hoofdstuk 5.7.1 genoemde incidentele fouten aangetroffen.

5.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren

Aanleiding

Zoals wij in 2018 met de Commissie hebben besproken, wijkt de controle van loonkosten die volgens de Integrale kostensystematiek systematiek (IKS) zijn gedeclareerd af van de controle van reguliere loonkosten[3]. Omdat de organisaties (die gebruik maken van IKS) veelal landelijk werken en begunstigde (kunnen) zijn in meerdere projecten bij verschillende MA's hebben wij gekozen voor een landelijke controle-aanpak. Om aanvullend zekerheid te krijgen over de juistheid van de IKS tarieven voeren wij jaarlijks extra werkzaamheden uit. Hoofdstuk 5.12 is daarom voor alle vier de MA's van toepassing. Wanneer een bevinding uitsluitend van toepassing is op een specifieke MA zullen wij dat in de tekst vermelden.

Wettelijk kader voor IKS

Artikel 67, vijfde lid, onderdeel c van Verordening 1303/2013 bepaalt dat een tarief kan worden gehanteerd dat is vastgesteld conform de voorschriften die worden toegepast op grond van regelingen voor volledig door de lidstaat gefinancierde subsidies. Ingevolge het tekstdeel "conform de voorschriften" gelden alle nationaal gehanteerde voorschriften voor het gebruik van IKS in nationale subsidies automatisch voor het gebruik van IKS in Europese subsidies.
De nationale voorwaarden voor het gebruik van de IKS zijn uiteengezet en uitgewerkt in artikel 12 van het Kaderbesluit nationale EZ-subsidies, aanwijzing 19 van het Uniform Subsidiekader, en artikel 1.2 en bijlage 1.1 van de Regeling Nationale EZ-subsidies. Daarnaast gelden de voorwaarden die de Europese Commissie stelt in Verordening 1303/2013 en de Richtsnoeren betreffende vereenvoudigde kostenopties (hierna: Richtsnoeren), alsmede aanwijzing 4 van het Uniform Subsidiekader.

Beoordeling IKS dossiers

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd dat RVO (verantwoordelijk voor de uitvoering van IKS) is gestart met de herbeoordeling van IKS-dossiers. Bij deze beoordelingen heeft RVO vastgesteld dat voor enkele organisaties de initiële goedkeuring van de IKS in het verleden ten onrechte is verleend. Vervolgens heeft RVO al deze organisaties benaderd en verzocht een nieuwe aanvraag voor goedkeuring van de IKS in te dienen. Een aantal organisatie (voornamelijk MKB) heeft ervoor gekozen voortaan van deelname aan IKS af te zien en heeft RVO verzocht de initieel verleende goedkeuring in te trekken.

De overige organisaties hebben een nieuwe aanvraag voor goedkeuring van de IKS ingediend. RVO heeft als eerste *alle* IKS aanvragen beoordeeld van organisaties die begunstigde zijn in een EFRO project. Deze herbeoordeling heeft RVO in december 2022 afgerond. De betreffende organisaties hebben van RVO een nieuwe goedkeuring ontvangen op hun systematiek en hebben aangepaste IKS tarieven aangeleverd.
RVO heeft grote inspanningen verricht om de herbeoordeling in 2022 af te ronden.

[3] Onder reguliere loonkosten verstaan wij een gedeclareerd uurloon dat is berekend op basis van het bruto salaris (exclusief vakantiegeld + niet prestatie afhankelijke bonussen) verhoogd met forfaitaire percentages voor sociale lasten en overhead gedeeld door werkbare uren op jaarbasis.

Wij merken hierbij op dat de beoordeling van de IKS aanvragen van onderzoeksinstellingen (zogenoemde TO2 instellingen) en kennisinstellingen op één aspect afwijkt van de overige aanvragers. Voor TO2 en kennisinstellingen is het toegestaan om het IKS tarief te berekenen op een urenbasis (direct productief/declarabel) die gebruikelijk is binnen de organisatie. Alle andere IKS-voorwaarden blijven onverkort van toepassing. De juristen van EZK zijn van mening dat het huidige Kaderbesluit ruimte biedt om voor TO2 en kennisinstellingen een andere berekeningswijze te volgen dan voor andere gebruikers van de IKS, zolang het past binnen de kaders van het Kaderbesluit (o.a. bedrijfseconomische aanvaardbaarheid, stelselmatige toepassing). Een werkgroep binnen EZK brengt in kaart of een wijziging van het Kaderbesluit gewenst is om deze uitzonderingspositie expliciet te benoemen[4]

Voor de IKS deelnemers waarvoor RVO de toestemming heeft ingetrokken dan wel een aangepaste goedkeuring heeft verstrekt, zijn wij nagegaan of voor deze deelnemers IKS kosten zijn gedeclareerd in de betaalaanvragen die in het verslagjaar 2021-2022 bij de Commissie zijn ingediend. Wanneer dit het geval is hebben wij beoordeeld of de betreffende IKS kosten in de accounts zijn gecorrigeerd. Wanneer de benodigde informatie tijdig beschikbaar was heeft de MA de correctie berekend en als schrapping verwerkt in de accounts. Wanneer de benodigde informatie niet of niet tijdig beschikbaar was heeft de MA het volledige IKS bedrag als 'ongoing assessment' verwerkt in de accounts.

Van de IKS deelnemers die IKS kosten hebben gedeclareerd in de betaalaanvragen die in het verslagjaar 2021-2022 zijn ingediend, heeft MA West van één IKS deelnemer de kosten volledig gecorrigeerd via aanhangsel 8 voor een bedrag ad € 22.755. Ook heeft MA West van vier andere IKS deelnemers de correctie berekend en dit via aanhangsel 8 verwerkt in de jaarrekening 2021-2022. Zie hoofdstuk 6.3 voor de details.

Opvolging verslagjaar 2020-2021

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd dat bij MA West in één geval een IKS goedkeuring is ingetrokken waarbij in het verslagjaar 2020-2021 loonkosten op basis van IKS zijn opgenomen in de betaalaanvraag. Een bedrag van € 102.928,92 is vorig jaar verwerkt in aanhangsel 8 van de jaarrekening in 20-21. Wij hebben ook vastgesteld dat de MA voor dezelfde begunstigde inmiddels een correctie heeft opgenomen van € 87.151,82 in de betaalaanvragen voor het verslagjaar 2021-2022. Daarmee heeft de MA de correctie verwerkt. Dit bedrag is als schrapping verantwoord in annex 2 van de jaarrekening van 2021-2022.

Handelingskader

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd dat EZK als verantwoordelijke beleidsdirectie voor EFRO een handelingskader heeft opgesteld waarin de stappen zijn beschreven die betrokken partijen dienen uit te voeren wanneer een IKS goedkeuring wordt ingetrokken (of aangepast). Het handelingskader vermeldt echter niet wat de MA moet doen wanneer een intrekking of aanpassing van een IKS goedkeuring gebruikt is bij een subsidie die reeds is *voorgaande* jaren is vastgesteld en opgenomen in een reeds afgesloten verslagjaar. De juristen van EZK zijn van mening dat ook deze subsidies gecorrigeerd moeten worden. De wijze waarop dit moet gebeuren zal EZK in de komende maanden in samenspraak met de MA's en de AA onderzoeken.

Procedures en werkinstructies

RVO heeft de administratieve organisatie van de beoordeling IKS beschreven. De procesbeschrijving 'beoordelen Integrale Kostensystematiek (IKS)' is in juli 2022 door het management van RVO vastgesteld. Hiermee is het basisproces beschreven.

[4] Wij maken u erop attent dat in de nieuwe programmaperiode uitsluitend TO2 en kennisinstellingen gebruik mogen maken van IKS. Alle overige aanvragers maken gebruik van de goedgekeurde SCO's.

De beoordeling van de IKS is in de procesbeschrijving op hoofdlijnen beschreven. In aanvulling hierop hebben wij enkele checklists ontvangen. Hieruit blijkt in opzet een nadere verdieping van de beoordelingswerkzaamheden door RVO. De bijbehorende werkinstructies zijn nog in behandeling.

Conclusie

Wij hebben vastgesteld dat RVO verdere verbeteringen heeft doorgevoerd in het management- en controlsysteem rond IKS. RVO is gestart met het opstellen van de werkinstructies en checklists.

RVO heeft inmiddels van alle IKS partijen die begunstigde zijn (geweest) in een EFRO project de initiële IKS goedkeuring opnieuw beoordeeld. Deze herbeoordeling heeft in een aantal gevallen geleid tot intrekking van de goedkeuring of aanpassing van de IKS tarieven. De jaardeclaratie 2021-2022 is voor deze gevallen gecorrigeerd (zie hoofdstuk 6.3 voor de details).

De juristen van EZK zijn van mening dat ook de vastgestelde en in reeds afgesloten begrotingsjaren gedeclareerde subsidies gecorrigeerd moeten worden. De wijze waarop dit moet gebeuren zal EZK in de komende maanden in samenspraak met de MA's en de AA onderzoeken.

5.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef

Het beheers- en controlesysteem van de MA werkt. Wij hebben in onze steekproef slechts twee fouten met een financieel belang aangetroffen. Het betreft fouten in gedeclareerde kosten die geen deel hebben uitgemaakt van de deelwaarneming van de MA.

6 Audits van rekeningen

6.1 Instanties betrokken bij de controle van de jaarrekening

De audit van de rekeningen is uitgevoerd door de auditautoriteit, Auditdienst Rijk van het ministerie van Financiën.
Gecontroleerde instantie: Certificeringsautoriteit; Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

6.2 Aanpak van de controle

Teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de gedeclareerde bedragen in de rekeningen als bedoeld in artikel 137 Verordening (EU) nr. 1303/2013, heeft de auditautoriteit conform de auditstrategie en in overeenstemming met artikel 127, lid 7 Verordening (EU) nr. 1303/2013 alsmede artikel 29 Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 480/2014 de rekeningen beoordeeld op de volgende aspecten:
- Administratie gedeclareerde uitgaven en overheidsuitgaven;
- Administratie terugvorderbare, geïnde en geschrapte bedragen;
- Volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de rekeningen met name of:

- het totale bedrag van gedeclareerde subsidiabele uitgaven overeenkomstig artikel 137, lid 1, onder a), van Verordening (EU) nr. 1303/2013 overeenkomt met de uitgaven en met de bijbehorende overheidsbijdrage in de betalingsaanvragen aan de Commissie voor het desbetreffende boekjaar;
- de eventuele geschrapte bedragen en terugvorderingen tijdens het boekjaar, de terug te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar, de terugvorderingen krachtens artikel 71 van Verordening (EU) nr. 1303/2013 en de oninbare bedragen die in de rekeningen staan opgenomen, overeenkomen met de bedragen die in de boekhoudsystemen van de certificeringsautoriteit staan geregistreerd en gebaseerd zijn op gerechtvaardigde beslissingen door de verantwoordelijke beheers- of certificeringsautoriteit;
- er uitgaven zijn uitgesloten van de rekeningen overeenkomstig artikel 137, lid 2, van de Verordening (EU) nr. 1303/2013, indien van toepassing, en of alle vereiste correcties terug te vinden zijn in de rekeningen van het betreffende boekjaar;
- de eventuele programmabijdragen aan financiële instrumenten en voorschotten op staatssteun aan begunstigden worden ondersteund door beschikbare informatie van de beheers- en certificeringsautoriteit.

Daarbij is rekening gehouden met de bevindingen en resultaten van de uitgevoerde systeemaudit bij de certificeringsautoriteit en de audits van concrete acties zoals hiervoor in dit jaarlijks controleverslag is uiteengezet.

6.3 Bevindingen en conclusies

In hoofdstuk 5 hebben wij naar aanleiding van de projectaudits de bevindingen met een financieel belang gerapporteerd. Wij hebben vastgesteld dat het opgenomen totaalbedrag aan subsidiabele uitgaven (TSK) ad €111.645.675,17 en de overheidsbijdrage ad €60.889.383,98 in de jaarrekening aansluit op de boekhoudkundige gegevens in de systemen van de CA en de laatste (verplichte) betaalaanvraag van het verslagjaar 2021-2022.
De geschrapte en teruggevorderde bedragen, zijn juist opgenomen in aanhangsel 2. Van de drie grootste schrappingen hebben wij vastgesteld dat:

- Een schrapping ad €87.151,82 betrekking heeft op een IKS goedkeuring die is ingetrokken in het verslagjaar 2020-2021 en inmiddels door de MA is verwerkt in de betaalaanvraag van 2021-2022. Zie ook hoofdstuk 5.12.
- een schrapping ad €8.379,50 betrekking heeft op onterecht gedeclareerde afschrijvingskosten en onjuist gehanteerde IKS-uurtarieven.
- een schrapping ad €58.788,69 betrekking heeft op onterecht gedeclareerde BTW-bedragen.

In het verslagjaar 2021-2022 is er geen sprake van: nog te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 3), tijdens het boekjaar teruggevorderde bedragen (aanhangsel 4), niet terugvorderbare bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 5) en voorschotten uitbetaald in het kader van staatssteun (aanhangsel 7).

De bedragen betaald aan financieringsinstrumenten (aanhangsel 6 kolom A) betreffen betalingen van eerste en derde voorschotten. In het verslagjaar 2021-2022 is in de betaalaanvraag voor twee fondsen een eerste voorschot en voor twee fondsen een derde voorschot opgenomen. Deze fondsen hebben wij integraal beoordeeld in de projectaudits en naar aanleiding hiervan hebben wij geen bevindingen met financiële gevolgen.
Het bedrag betaald aan de eindbegunstigden (aanhangsel 6 kolom C) had hoger moeten zijn dan het bedrag opgenomen in aanhangsel 6 kolom A. In verband met een foutmelding in SFC heeft de CA het bedrag opgenomen in kolom C van aanhangsel 6 (voor prioritaire as 1) aangepast.

Echter, in aanhangsel 8 is wel een verschil, bij vergelijking van de uitgaven conform artikel 137 lid 1 d) van Verordening nr. 1303/2013, opgenomen. Deze correctie was nog niet verwerkt in de betaalaanvragen die zijn ingediend in het verslagjaar 2021-2022. Deze correctie op het verslagjaar 2021-2022 vloeit voort uit de fouten naar aanleiding van onze na 31 juli 2021 uitgevoerde projectcontroles.

Steekproef AA (zie 5.7.1)	€ 3.425,13
MA	€ 214.821,79
Totaal gecorrigeerd in de jaarrekening	€ 218.246,92

De correcties zijn juist verwerkt en toegelicht in aanhangsel 8 van de jaarrekening.
Met uitzondering van de correcties naar aanleiding van onze steekproef-bevindingen ad € 3.425,13, hebben de MA-correcties betrekking op IKS-correcties naar aanleiding van de RVO- herbeoordeling van IKS-dossiers. Wanneer de benodigde informatie tijdig beschikbaar was heeft de MA de correctie berekend en als correctie verwerkt in de accounts. Wanneer de benodigde informatie niet of niet tijdig beschikbaar, heeft de MA het volledige IKS bedrag als 'ongoing assessment' verwerkt in de accounts.
Zoals benoemd in hoofdstuk 5.12, heeft de MA van één IKS deelnemer de IKS-kosten volledig gecorrigeerd via aanhangsel 8 voor een bedrag ad € 22.755. Ook heeft MA West van vier andere IKS-deelnemers de correctie berekend en dit via aanhangsel 8 verwerkt in de jaarrekening 2021-2022. Zie bijgaand overzicht:

IKS deelnemer	**Project-nr**	**TSK in BA**	**Aanhangsel 8**
St. Waag Society	KvW-00179	€ 22.755,00	€ 22.755,00
Airborne International B.V.	KvW-00176	€ 416.454,15	€ 38.924,63
	KvW-00220	€ 91.435,84	€ 49.878,09
Fokker Aerostructures	KvW-00176	€ 336.157,18	€ 29.397,95
Airbus Defence and Space NL B.V.	KvW-00176	€ 11.023,38	€ 818,86
	KvW-00024	€ 79.511,97	€5.634,17
Energieonderzoek Centrum NL	KvW-00095	€75.423,89	€67.413,10
Totaal		**€ 1.032.761,41**	**€ 214.821,79**

We kunnen op grond van het voorgaande concluderen dat:

- de jaarrekening, met inachtneming van onze opmerkingen over de overeenkomstige overheidsbijdrage, een getrouw beeld geeft zoals vastgesteld bij artikel 29, lid 5, van Verordening (EU) nr. 480/2014;
- de uitgaven in de jaarrekening waarvoor bij de Commissie om vergoeding is verzocht en zijn opgenomen in de jaarrekening, wettig en regelmatig zijn.

Wij hebben in het verslagjaar 2021-2022 een aantal vragen gesteld aan de contactpersoon bij de auditafdeling van de Commissie (DAC) over de verwerking en verantwoording van correcties in de accounts. Het betreft correcties op verslagjaar *N* die al zijn verwerkt in een betaalaanvraag van jaar *N+1* voordat de accounts zijn ingediend. Tot nu toe maakten wij deze correcties zichtbaar in bijlage 1 en 8 van de accounts van jaar N en moest de correctie in de BA van *N+1* worden teruggedraaid. Voor meer details verwijzen wij naar de mailreactie van de contactpersoon bij de auditafdeling van de Commissie, zoals verstuurd op 9 november 2022.

Bij de audits van rekeningen in verslagjaar 2021-2022 hebben wij vastgesteld dat correcties, die reeds opgenomen zijn in de ingediende betaalaanvragen voor 2022-2023, niet zijn opgenomen in aanhangsel 8 van de jaarrekening 2021-2022.

6.4 Systemische problemen

Wij hebben bij de controle van de rekeningen geen systemische problemen aangetroffen.

7 Coördinatie tussen auditinstanties en toezichthoudende werkzaamheden van de auditautoriteit

Niet van toepassing. De AA voert alle controlewerkzaamheden zelfstandig uit.

8 Overige informatie

8.1 Fraude en verdenkingen van fraude

Tijdens de uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij geen gevallen van (verdenkingen) van fraude aangetroffen.

In het kader van de fraudepreventie voor de structuurfondsenprogramma's 2014-2020 en specifiek key-requirement 7 (Doeltreffende invoering van evenredige maatregelen tegen fraude) dient periodiek een frauderisico-assessment uitgevoerd te worden.
Aangezien de vier EFRO MA's voor de programmaperiode 2014-2020 een gezamenlijk beheers- en controlesysteem hebben, voeren zij het risico-assessment gezamenlijk uit.
De laatste update van het risico-assessment dateert van 14 juni 2021.
Vorig jaar hebben wij vastgesteld dat bij de laatste update de fraude assessmenttool van de Commissie is gebruikt. Waar van toepassing zijn daarin de door de Commissie gestelde vragen beantwoord. Er is gekeken of de aangegeven risico's uit het assessment van 2019 nog kloppen, of eventuele mitigerende maatregelen zijn genomen en of deze nog voldoen. Ook is beoordeeld of de impact juist is ingeschat.
Hierin heeft ook REACT EU onderdeel uitgemaakt van het assessment. Het programmamanagersoverleg (PMO) EFRO heeft ingestemd met de conclusies uit het frauderisico-assessment.

Voor de toetsing van de werking van de beschreven fraudemaatregelen gebruiken wij met ingang van het controlejaar 2020-2021 een checklist fraude. Aan de hand van deze checklist beoordelen wij voor de projecten in onze steekproef of de MA de fraudebeoordeling heeft uitgevoerd. Aanvullend beoordelen wij het project, aan de hand van informatie van company.info op de onderdelen verbonden partijen en financiële moeilijkheden.

8.2 Gebeurtenissen na inzending van de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening op 14 februari 2023 ontvangen van de CA. Na ontvangst van de jaarrekening zijn er geen vervolgmaatregelen en overige relevante gebeurtenissen en ontwikkelingen geweest die wij in het jaarlijkse controleverslag en de jaarlijkse verklaring hoeven te verwerken.

8.3 Prestatie indicatoren

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van onze werkzaamheden en bevindingen betreffende de betrouwbaarheid van de informatie over de prestatie-indicatoren.

De MA bepaalt de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren na afloop van een project bij de vaststelling van de subsidie. De MA legt de definitieve waarden vast in het geautomatiseerde systeem Navision. Deze waarden zijn de basis voor de rapportages van de MA aan de commissie. Om de juistheid van deze definitieve waarden te beoordelen hebben wij in het verslagjaar de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

1. Wij hebben een selectie gemaakt van alle projecten die in het boekjaar 2021-2022 (tot en met juni 2022) definitief zijn vastgesteld. Hieruit hebben wij 10 projecten geselecteerd.

2. Wij zijn nagegaan welke prestatie-indicatoren voor het betreffende project van toepassing zijn en welke waardes hiervoor bij de start van het project zijn vastgesteld.
3. Aan de hand van de eindrapportage van de begunstigde over het project, het beoordelingsdocument van de MA en de vaststellingsbeschikking hebben wij bepaald wat de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren zijn.
4. Vervolgens hebben wij de definitieve waarden vergeleken met de initiële waarden en gekeken of grote afwijkingen tussen beide door de MA zijn beoordeeld en toegelicht.
5. Tot slot hebben wij gecontroleerd of de vastgesteld waarden van de prestatie-indicatoren juist en volledig is vastgelegd in het geautomatiseerde systeem Navision.

Bevindingen
Uit de beoordeling van de tien geselecteerde projecten is het volgende vastgesteld:

- Voor één project is bij de initiële beoordeling door de AA vastgesteld dat voor de realisatiewaarde van de prestatie-indicator 3A een lagere waarde is opgenomen in Business Central dan hetgeen is vastgesteld o.b.v. de onderbouwingen. Dit is inmiddels gecorrigeerd in het geautomatiseerde systeem Business Central.

- Voor één (ander) project is bij de initiële beoordeling door de AA vastgesteld dat voor de realisatiewaarde van de prestatie-indicator 3B een lagere waarde is opgenomen dan in Business Central is opgenomen. Dit is inmiddels gecorrigeerd in de vaststellingsbeschikking en het geautomatiseerde systeem Business Central.

  Ook is vastgesteld dat de onderbouwingen van de realisatiewaarde door de MA onvoldoende (zichtbaar) is beoordeeld. In het eindverslag van de begunstigde en de audittrail van de MA is een deelnemer benoemd terwijl deze niet is opgenomen in de ontvangen deelnemerslijsten. Nadien heeft de begunstigde alsnog aanvullende documentatie aangeleverd waaruit de opgenomen realisatiewaarde blijkt voor de betreffende deelnemer.

- Voor één project is de realisatiewaarde van de prestatie-indicator 'private cofinanciering CO06' onjuist vastgelegd in de vaststellingsbeschikking terwijl deze in het geautomatiseerde systeem Business Central wel juist is opgenomen. Het correcte bedrag is abusievelijk onjuist (handmatig) overgenomen waardoor een onjuiste realisatiewaarde in de vaststellingsbeschikking was opgenomen. Nadat de AA hier vragen over heeft gesteld, is de nieuwe vaststellingsbeschikking aangepast en geüpload in Business Central.

In het vorige verslagjaar hebben wij de MA geadviseerd om de werkinstructies aan te passen zodat gedurende de vaststelling de eventuele wijzigingen die zich voordoen in de realisatiewaarde van de prestatie-indicatoren tijdig en juist worden aangepast in Navision.

Wij hebben vastgesteld dat de fouten in de vastlegging van de prestatie-indicator 'private cofinanciering CO06' zijn verbeterd. Aandacht blijft vereist met betrekking tot i) de controle dat de definitief opgenomen prestatie-indicatoren in Business Central juist zijn (ook in het geval een lagere waarde is opgenomen), ii) zichtbare beoordeling door de MA op de juistheid van ontvangen onderbouwingen en iii) het handmatig overnemen van de juiste vastgestelde waarde in de vaststellingsbeschikkingen.

8.4 Opvolging compliance audit EC

In 2022 heeft de Europese Commissie een compliance audit uitgevoerd naar KR16 en KR18 in het kader van de 'Evaluatie van de werkzaamheden van de auditautoriteiten/nalevingsaudits 2014-2020". Hiervan is een ontwerp auditverslag met kenmerk REGC214NL0183 opgesteld en gedeeld met de AA. Op 13-12-22 hebben wij als AA

een reactie gegeven op dit ontwerp auditverslag en wij zijn in afwachting van een reactie van de EC.

9 Algehele mate van betrouwbaarheid

9.1 Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden

Het verkregen zekerheidsniveau op grond van de systeemaudit is gemiddeld (Average, score 2). Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 4 en naar de tabel opgenomen in bijlage 10.1.
De zekerheid inzake de wettigheid en regelmatigheid van de gedeclareerde uitgaven hebben wij verkregen uit de audits van concrete acties. Deze audits hebben een bevinding opgeleverd met een gering financieel belang. Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 5. De TER bedraagt 0,12% en blijft daarmee binnen het materialiteitniveau van 2%. Een aanvullende correctie op de gedeclareerde uitgaven is derhalve niet nodig. De RTER bedraagt 0,11% en blijft daarmee binnen het materialiteitniveau van 2%.
De zekerheid inzake het getrouw beeld van de jaarrekening hebben wij verkregen op grond van de resultaten van de audits van de rekeningen zoals beschreven in hoofdstuk 6.
De strekking van de jaarlijkse verklaring is goedkeurend. In deze verklaring is beschreven wat de scope van het onderzoek is geweest.

9.2 Beoordeling van corrigerende maatregelen

Zoals wij in de hoofdstukken 4.3.14 en 5.12 hebben geconcludeerd, functioneert het beheers- en controlesysteem van de MA en hebben wij in onze steekproef slechts twee fouten met een financieel belang aangetroffen. De MA geeft opvolging aan onze aanbevelingen. Er is dan ook geen reden om een actieplan met corrigerende maatregelen op te stellen

Den Haag, 14 februari 2023
Auditdienst Rijk

Drs. A.P.M. van Wissen RA

10 Bijlagen bij het jaarlijks controleverslag

10.1 Resultaten van de systeemaudit

Gecontroleerde entiteit	Fonds	Titel van de audit	Datum van het definitieve audit-verslag	Operationeel Programma West 2014-2020 CCI number: 2014NL16RFOP002 — Fundamentele eisen (indien van toepassing) [zoals gedefinieerd in tabel 1 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014													Algehele beoordeling (categorie 1, 2, 3, 4) [zoals gedefinieerd in tabel 2 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014	Opmerkingen
				FE 1	FE 2	FE 3	FE 4	FE 5	FE 6	FE 7	FE 8	FE 9	FE 10	FE 11	FE 12	FE 13		
Management-autoriteit	EFRO	Bevindingen van het onderzoek naar de werking van het beheers- en controlesysteem van MA West (managementautoriteit) van het OP West 2014-2020	06-02-2022	1	1	1	2	1	2	2	1						2	Geen
Intermediaire instantie('s)	nvt	Nvt	nvt														nvt	nvt
Certificerings-autoriteit	EFRO	Jaarlijks controleverslag EFRO West verslagjaar 2021-2022	14-02-2022									1	1	1	2	2	2	geen

10.2 Resultaten van audits van concrete acties

Bijlage tabel 10.2. Resultaten van audits van operaties

Fonds	CCI-nummer programma	Naam OP	**A**	**B**		**C**		**D**	**E**	**F**	**G**	**H**	**I**
			Bedrag in EUR dat overeenkomt met de populatie waarvan de steekproef was genomen	Uitgaven met betrekking tot het boekjaar, gecontroleerd voor de willekeurige steekproef		Dekking van de niet-statistische steekproef		Bedrag aan onregelmatige uitgaven in willekeurige steekproef	Totaal fouten-percentage	Uitgevoerde correcties als gevolg van het totale foutenpercentage [1]	Resterend fouten-percentage	Overige gecontroleerde uitgaven	Bedrag aan onregelmatige uitgaven in andere gecontroleerde uitgaven
				Bedrag	%	% van de gecontro-leerde concrete acties	% van de gecontro-leerde uitgaven						
EFRO	2014NL16RFOP002	Operationeel Programma EFRO 2014-2020 West	111.635.290	41.844.487	37,48%	10,00%	43,28%	44.575	0,12%	3.425	0,11%	-1.197	0

10.3 Berekeningen die ten grondslag liggen aan de selectie van de willekeurige steekproef en het totale foutenpercentage

Onderstaand is de door de Commissie verstrekte template opgenomen van de evaluatie van een "one period" niet statische steekproef met 3 strata.

Positive population characteristics	Total book value (declared expenditure in the reference period)	111.635.289,83			
	Sampling unit	operation			
	Size of population (number of sampling units)	100			
	Stratum		1	2	3
	Book value		24.339.262,90	67.479.776,93	19.816.250,00
	Size of stratum (number of sampling units)		3	93	4
Sample size	Sample size (n)*	10			
Sample results	Stratum		1	2	3
	Sample size per stratum** (n_h=n*(N_h/N))		3	3	4
	Sum of the book values of sampling units in the sample		24.339.262,90	4.163.944,86	19.816.250,00
	Sample total error (sum of the errors in the sampling units)		41.764,35	2.810,36	0,00
	Sample average error		13.921,45	936,79	0,00
	Projected error at stratum level (mean-per-unit estimation)		**41.764,35**	**87.121,18**	**0,00**
	Projected error at stratum level (ratio estimation)		41.764,35	45.543,95	0,00
Projection	Projected error (mean-per-unit estimation)	128.885,53			
	Projected error rate (mean-per-unit estimation)	**0,11545%**			
	Projected error (ratio estimation)	87.308,30			
	Projected error rate (ratio estimation)	0,07821%			

*See section 6.4.3 of the Guidance on sampling methods for audit authorities

** The template rounds up the sample sizes for individual strata. For that reason the sum of sample sizes for individual strata could be larger than the global sample size. In case the AA decides not to round up all the sample sizes for individual strata, the formulas from the relevant cells of columns E-K should be replaced manually by the rounded down numbers.

10.4 Overzicht van type fouten

Referentie	Subcategorie	Gevallen van vermoeden van fraude	Gevallen van gold-plating	Frequentie (aantal gevallen)	Bedrag van de onregelmatigheden (in totale kosten en euro's)
8.1	Uitgaven gedaan voor of na de subsidiabiliteitsperiode				
8.2	Uitgaven niet betaald door begunstigde				
8.3	Uitgaven houden geen verband met het project			1	€ 2.907,45
8.4	Uitgaven buiten het subsidiabiliteitsgebied				
8.5	Niet-subsidiabele btw of andere belastingen				
8.6	Niet-naleving van de regels inzake de aanschaf van grond of onroerend goed				
8.7	Niet in aanmerking komende begunstigde				
8.8	Dubbele financiering				
8.9	Andere niet-subsidiabele uitgaven			1	€ 517,68
TOTAAL		**0**	**0**	**2**	**€ 3.425,13**